

**Ajatuksia Puuvillan
kauppakeskuksesta
aluetutkijan
näkökulmasta**

Ajatuksia Puuvillan kauppakeskuksesta aluetutkijan näkökulmasta

**Taustana tai viitekehyksenä rakennemuutos ja
uudistuneet teollisuuskeskukset**

–malliesimerkinä Bilbao

OECD julkaisi raportin erilaisista kaupunkityypeistä vuonna 2006. Uudistuneet teollisuuskeskukset olivat yksi ryhmä, jotka olivat selvinneet teollisuuden syvästä rakennemuutoksesta. Eurooppalaisiksi esimerkiksi nostettiin mm. Rotterdam, Manchester, Lille, Glasgow, Liege, Bilbao, Liverpool ja Dortmund.

Raportin keskeinen synteesi oli se, että kaikkien em. teollisuuskeskusten **uusiutuminen perustui omaehtoisiiin valintoihin**. Se oli muutakin kuin korkeakoulujen saamista alueelle, uusien toimialojen tukemista tai vanhojen kiinteistöjen uusiokäyttöä.

”Ruosteisten työväenkaupunkien” imagomuutoksessa yksi tekijä nousi muiden edelle: **profiloituminen kulttuuripalveluihin ja luovuuteen, elämispalveluiden tuottamiseen ja tapahtumateollisuuteen**.

Kulttuuri tai luova talous toimi saumakohtana, ”liimana” menneen ja tulevan kehityksen välillä. Kulttuuri kohensi alueen mainetta, elävöitti kaupunkiympäristöä, toi alueelle uusia osajia ja loi uusia työpaikkoja.

Pori käy hyvästä esimerkistä ns. taantuvasta teollisuuskeskuksesta. Toinen kysymys on, onko Pori uudistunut teollisuuskeskus vai mitä se on?

Porin vertaaminen Bilbaoon on monessa mielessä hedelmällistä esimerkkinä tai case-esimerkinä. Bilbao on Espanjan kuudenneksi suurin kaupunki ja Baskimaan pääkaupunki. Asukasluku on noin 350 000, mutta koko seudulla asuu noin miljoona asukasta.

Porin kehitys muistuttaa pienemmässä mittakaavassa Bilbaon alue- ja rakennekehitystä.

Bilbao oli, kuten Pori Suomessa, 1900-luvun taitteesta aina 1970-luvulle asti Espanjan dynaamisimpia alueita: väestö kasvoi, teollisuus laajentui, satama ja vientikauppa kukoisti. Teollinen perusta murtui 1970-luvun puolivälissä. Alue ajautui syvään, krooniseen ja lamauttaavan rakennemuutokseen: väkiluku kääntyi laskuun, teollisuuden työpaikkojen määrä väheni, koulutetut

hakeutuivat muualle, työttömyys lisäsi sosiaalisia ongelmia, imago heikkeni jne.

Vapaa pudotus jatkui 1990-luvun puoliväliin asti. Bilbao päätti profiloitua täysin uudella tavalla: laivanrakennus- ja terästeollisuuskaupungista päätettiin tehdä arkkitehtuurin ja kuvataiteen **globaali kulttuurikohde**.

Kärjeksi valittiin Guggenheim eli uusi modernin nykyaiteen museo.

Kaupunkirakennetta elävöitettiin isolla kynällä: museot, galleriat, festivaalit, tapahtumat ja muut luovuutta korostavat kulttuuripalvelut nostettiin keskiöön. Kaupunkikuvaa siistittiin ja uudistettiin julkisella uudisrakentamisella: kongressikeskus, siltoja, hallitusrakennus, stadion jne. Julkinen liikenne ja liikkuminen järjestettiin uuteen uskoon pikarautatielinjan avulla.

Euroopan kulttuuripääkaupungin statuksella ja kulttuuri-investointien tuloksena kaupungin vetovoima muuttui. Turisti- ja matkailijavirratt löysivät kaupungin. Toimialojen liikevaihdosta neljä viidesosaa tulee nyt matkailu- ja kulttuuripalveluista. Palvelut työllistävät neljä viidestä työllisestä. Väkiluku nousee jälleen. Keskitulot ovat ylittäneet maan keskiarvon. Työttömyysaste on laskenut 26,6 %:sta (1993) noin 4 %:iin (2007).

Bilbao valitsi kulttuurin alueen selviytymis- ja kehittämissstrategian perustaksi. Se edellytti rohkeita valintoja, mittavia kulttuuri-investointeja ja rajua asennemuutosta, mutta tulokset puhuvat puolestaan.

Kysymys kuuluu, mitä Pori voisi oppia Bilbaon tai muiden uudistuneiden teollisuuskeskusten tarinasta? Miten vastaavaa kulttuuristrategiaa voitaisiin menestyksellisesti toteuttaa Porin alueella?

Pori ja Bilbao ovat toki monelta osin erilaisia. Bilbaon kulttuuriympäristö on ainutlaatuinen, ja se ei ole sellaisenaan siirrettävissä mihinkään. Puitteet ovat eri tasolla, mutta molemmilla alueilla on runsaasti yhteisiä tunnusmerkkejä: vahva teollisuusperinne, syvä rakennemuutos, väestön väheneminen, koulutettujen poismuutto sekä vahva ja omaleimainen paikallinen identiteetti. Jalkapallo ja jääkiekko ovat työläiskaupunkien karua maskuliinista pärjäämisidentiteettiä.

Muutosta korostavat yhteiskunnan isot muutostrendit. Pori ja muut aluekeskukset ovat sirtyneet yhteiskuntaan, jossa osaamisen, luovuuden ja innovaatioiden merkitys absoluuttisina menestystekijöinä korostuvat yhä enemmän. Talouden yhtenä keskeisenä moottorina ovat ns. luovan talouden rakenteet, joissa talous ja kulttuuri muodostuvat toisiinsa kietoutuvan symbioosin.

Porin alueelta löytyy pienessä mittakaavassa erinomaista kansallisen tason kulttuurista edelläkävijyyttä tapahtumien, festivaalien, teatterien, museoiden, bändikulttuurin sekä osaamispääoman kehittämisen osalta. Kulttuuri on omaleimaista ja vahvasti paikallisuudesta kumpuavaa.

Porin alueella on hyvät edellytykset kehittyä edellä mainittujen eurooppalaisten menestystarinoiden mukaiseksi kulttuurikaupungiksi. Erikoistuminen kulttuuriin on mahdollista, koska alueella on siihen riittävän vahva pohja.

Tapahtumateollisuus voi olla meidän oma ”guggenheim”.

Teolliseen perinteeseen nojaavalla paikalliskulttuurilla ja -identiteetillä on huomattava merkitys. Porin kannattaa ottaa Bilbaon lisäksi mallia mm. irlantilaisesta Limerickistä, englantilaisesta Newcastlesta, saksalaisesta Dortmundista tai vaikkapa Tampereesta.

Porin haasteena on seudullisen ja maakunnallisen yhteistyön tiivistäminen kehittämisen polttoaineeksi. Tämä korostuu kulttuurin, luovuuden, arkkitehtuurin, designin jne. rajattomuuden kohdalla. Kuntarajat tai muu hallinnollinen ajattelu eivät sovi kulttuuriin. Kulttuurin tuottaminen ja kuluttaminen on kaikkien satakuntalaisten yhteinen asia ja ilo. Akseli Gallen-Kallela, Maire Gullichsen, Emil Cedercreutz, Selim Palmgren, Jorma Uotinen, Neumann, Juha Seppälä ja monet muut eivät miettineet kuntarajoja ja hallintoa silloin, kun loivat ja luovat jälkipolville yhteistä kulttuuriperintöämme.

Porin toisena haasteena on alueen asukaspuhjan homogeenisyys. Samankaltaisuus hidastaa halua ja kyvykkyyttä muutokseen.

Muuttoliike ja asiakasvirrat

Vuosittain muuttaa keskimäärin 900 000 ihmistä.

Kaksi kolmesta muutosta tapahtuu saman kunnan sisällä paikasta toiseen. Yksi kolmesta muutosta kuntien välillä. Kuntien välisistäkin muutoista noin joka toinen saman työssäkäyntialueen sisällä.

Toisin sanoen kaikista muutoista neljä viidestä saman työssäkäyntialueen sisällä tapahtuvia lähimuuttoja ja vain yksi muutto viidestä ns. kaukomuutto

Muuttajista lähes kaksi kolmesta iältään 15-34-vuotiaita. Suurin osa muutoista keskittyy ikäryhmiin 15-24-vuotiaat.

Muutot ovat usein elinvaiheeseen liittyviä muuttoja.

Lähimuuttojen ensisijaisena muuttomotiivina asumiseen, ympäristöön ja viihtyvyyteen liittyvät syyt. Kaukomuuttojen taustalla ensisijaisesti työhön ja opiskeluun liittyvät syyt

Puuvillan tarina

Puuvillan tarina läpäisyperiaatteella esiin kaikessa ja kaikkialla. Tarina on ainutlaatuinen.

Keskiöön nostettava rakennemuutoksen selviytymistarina, teollisuushistoria, teollisuus- ja kulttuuriperinne.

Puuvilla on Porin kasvun ja uudelleenkasvun symboli. Porin talous kasvoi yhtäjaksoisesti teollistumisen ensivuosisikymmeniltä 1880-luvulta 1970-luvun puoliväliin asti: jatkuva taloudellinen kasvu ja nousu, joka päättyi öljykriisiin ja johti syvään taantumaa/ahdingoon 1970-luvun lopulla ja 1980-luvulla.

Puuvillan tarinaan tiivistyy Porin uudelleen nousu 1990-luvun puolivälistä alkaen eli osaamisrakenteen ja osaamisintensiivisten alojen varaan perustuva kasvu, jonka symbolinen vaikutus ulottuu laajalle (yliopistokeskus jne.)

Guggenheim -efekti

Arkkitehtuuri, design, museot, tapahtumat, elämykset, paikallinen kulttuuri jne. ovat keskeisiä tulevaisuuden kilpailutekijöitä. Ratkaisevaksi menestystekijäksi nousee kyky ja halu erottautua. ”Tarinatalous” on ratkaisevassa asemassa henkisessä ja mainekuvallisessa muutoksessa.

Esimerkiksi Puuvillaan pysyvät näyttelytilat satakuntalaisille taiteilijoille, esim. museon osapisteitä, kirjaston pää- tai sivupiste älyhylliseen a’la Luvia, 3D – elokuvateatteri, esiintymistila, jne

Kriittinen haaste on luoda riittävästi houkuttelu- ja vetovoimakoukkuja, jotka vetävät puoleensa uusia asiakasvirtoja.

Bisnes

Vihreä bisnes: energiaratkaisut, lataustolpat sähköautoille, aurinkopaneelit katolle a’la Porin uusi uimahalli

Viherkaulustyöpaikat keskiöön (perustaksi ns. The Green Collar Economy)

Puuvillan harkittu selektiivinen täydentäminen, olemassa olevan miljöö ja perinteen kunnioittaminen.

Erikoisliikevetoisuus.

.Laadukkaat ja korkean profiilin erikoisliikkeet: isot urheiluliikkeet, kahvilat ja ravintolat, akateeminen kirjakauppa, puutarha-/vihhermyymälä a’la Plantagen, sisäleikkipuisto lapsille HopLop/Huimala jne.

Julkiset palvelut: tiloissa nyt jo edelläkävijyysspalveluita a'la opetusterveyskeskus. Entä seuraavaksi? Hyvinvointineuvola. Sosiaali- ja terveyspalveluiden lähipalvelupiste yms.?

